

Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej
republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti
MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

**Stratégie hospodárskej politiky
Slovenskej republiky do roku
2030**
prípadová štúdia

Mgr. Marianna Mrva

Obsah

Úvod.....	3
Príprava.....	3
Priebeh participatívneho procesu.....	6
Evaluácia	9
Záver	10
Príloha 1 / Správa z rozhovoru s predstaviteľkou štátnej správy - rozhovor č. 1.....	11
Príloha 2 / Správa z rozhovoru s predstaviteľom Združenia podnikateľov Slovenska – rozhovor č. 2.....	16
Príloha 3 / Správa z rozhovoru s predstaviteľom RÚZ – rozhovor č. 3	20

Úvod

Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (ďalej len „stratégia“) je koncepčný materiál, ktorého cieľom je určiť smerovanie hospodárskej politiky Slovenska. Vypracovalo ju Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky v spolupráci s ostatnými dotknutými rezortmi a ďalšími inštitúciami. Ako uvádza samotná stratégia¹, „v septembri 2016 bola vytvorená koordinačná skupina pre prípravu strategického dokumentu „Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030“, zložená zo zástupcov štátnej správy, ako aj zo zástupcov akademickej obce a zamestnávateľských zväzov.“ Naším cieľom bolo preskúmať, ako prebiehal proces zapájania stakeholderov do tvorby stratégie, pomocou pološtrukturovaných rozhovorov s príslušnými stakeholdermi. Pri písaní tejto správy sa budeme vychádzať z rozhovorov s jedným predstaviteľom štátnej správy, jedným stakeholderom z prostredia podnikateľskej obce, ktorý sa ako participant zúčastnil procesu participatívnej tvorby stratégie a s jednou zainteresovanou osobou, taktiež z prostredia podnikateľskej obce, ktorá sa nezúčastnila procesu tvorby stratégie, avšak sledovala a verejne sa vyjadrovala k procesu od jeho začiatku.

Príprava

Ako sme už uviedli vyššie, na tvorbe Stratégie hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, ktorá prebiehala pod gesciou Ministerstva hospodárstva SR, sa podieľala tzv. koordinačná skupina, zložená zo zástupcov štátnej správy, akademickej obce a zamestnávateľských zväzov.

¹ Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. Dostupná na webovom sídle <http://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/strategia-hospodarskej-politiky-slovenskej-republiky-do-roku-2030> (20.12.2018)

Samotná stratégia presnejšie nešpecifikuje členov koordinačnej skupiny. Dotknutých aktérov vymenúva až Oznámenie o strategickom dokumente², nasledovne:

Dotknutými subjektmi sú primárne orgány štátnej správy a zamestnávateľské zväzy. Ďalšími subjektmi, ktoré môžu byť nepriamo dotknuté, sú samosprávne kraje SR, združenia obcí a miest a samosprávnych krajov, verejnosť a jej združenia. Zoznam ústredných orgánov štátnej správy, ktorým bude strategický dokument odoslaný v elektronickej forme:

1. Úrad vlády Slovenskej republiky
2. Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu
3. Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
4. Ministerstvo financií Slovenskej republiky
5. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
6. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
7. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
8. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
9. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
10. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
11. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
12. Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
13. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
14. Podniky a organizácie, ktorých zriaďovateľom alebo zakladateľom je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.

Zoznam dotknutých subjektov podnikateľského prostredia - zamestnávateľské zväzy:

1. Republiková únia zamestnávateľov
2. Asociácia priemyselných zväzov

² Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. Oznámenie o strategickom dokumente. Dostupné na webovom sídle <http://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/strategia-hospodarskej-politiky-slovenskej-republiky-do-roku-2030> (20.12.2018).

3. Slovenská obchodná a priemyselná komora
4. Klub 500
5. Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR.

Zoznam dotknutých orgánov, ktorým bude strategický dokument odoslaný v elektronickej forme:

1. Bratislavský samosprávny kraj
2. Nitriansky samosprávny kraj
3. Trnavský samosprávny kraj
4. Trenčiansky samosprávny kraj
5. Banskobystrický samosprávny kraj
6. Žilinský samosprávny kraj
7. Prešovský samosprávny kraj
8. Košický samosprávny kraj
9. Združenie miest a obcí Slovenska
10. Únia miest Slovenska.

Pracovník Ministerstva hospodárstva SR (ďalej len „MH SR“), náš prvý respondent, nás informoval, že v rámci participatívnej tvorby stratégie sa zo zainteresovaných aktérov vytvorila jedna širšia a jedna užšia skupina. Širšiu skupinu tvorili predstavitelia ostatných ministerstiev a samosprávnych krajov. Komunikácia medzi nimi a MH SR prebiehala cez e-mail. Užšiu, tzv. koordinačnú skupinu, tvorili predstavitelia podnikateľskej obce a akademickej sféry, ktorí sa pravidelne stretávali aj osobne. Ako uviedol náš respondent, zainteresovaných aktérov identifikovalo MH SR na základe predchádzajúcej spolupráce a existujúcich kontaktov.

Pozvanie členov do koordinačnej skupiny k tvorbe stratégie prebiehalo priamym oslovením dotknutých inštitúcií. Ako nás informoval náš druhý respondent, ktorý bol členom koordinačnej skupiny, pozvánka prišla priamo od ministra hospodárstva predsedovi združenia, ktorého je členom. Náš respondent z MH SR nás informoval, že koordinačnú skupinu zvolával štátny tajomník MH SR.

Informovanie o tvorbe verejných politík však prebieha okrem priameho oslovenia dotknutých aktérov ešte aj ďalšou cestou – prostredníctvom mailing list-u, o čom nás informoval náš tretí respondent, predstaviteľ podnikateľskej obce:

„vďaka Združeniu podnikateľov Slovenska sa podarilo dosiahnuť zavedenie Jednotnej metodiky na posudzovanie vplyvov legislatívy na podnikanie, v dôsledku čoho funguje na MH skupina, ktorá sa venuje tejto téme a taktiež informuje podnikateľskú obec o pripravovaných stratégiách a iných dokumentoch a ponúka jej možnosť konzultácie. Toto informovanie prebieha prostredníctvom mailing list-u“.

Priebeh participatívneho procesu

Ako sme sa dozvedeli od nášho respondenta, člena koordinačnej skupiny, stretnutia zvolával štátny tajomník Vojtech Ferencz približne v dvojmesačných intervaloch. Jeho pôsobenie ako vedúceho koordinačnej skupiny hodnotil náš respondent pozitívne: *„Aktívne sa zapájal a nebolo to také, že by tam pro-forma sedel ale intenzívne aj vstupoval do tých diskusií. Ja fakt teraz úprimne pozitívne hodnotím pôsobenie teda pána Ferencza v tej pracovnej skupine. A bol tam úprimný záujem, aspoň to tak vyzeralo, o to, aby ten materiál bol spravený.“*

Spôsob, ktorý si MHSR zvolilo na zapájanie aktérov hodnotil náš respondent taktiež pozitívne. Priestor na zlepšenie vidí v implementácii stratégií, čo počas rozhovoru viackrát zdôraznil.

„Priestor na zlepšenie... možno venovať tomu dlhší časový úsek, ale z môjho pohľadu je absolútne kľúčové nie aby sa stratégia... viete koľko má Slovensko stratégií? Okolo 30 rôznych stratégií máme. Úradníci vyrábajú stratégie, ktoré sa potom ani neimplementujú a sú potom nanič. Pre mňa je dôležité, aby čokoľvek, čo sa spraví, bol náležite rešpektovaný inými rezortmi, predstaviteľmi vlády a rešpektovaný aj v zmysle implementácie. Že reálne budú tie kroky načrtnuté v stratégii implementovať. To je alfa a omega.“

Čo sa však týka organizácie koordinačnej skupiny, možnosti vyjadrenia názoru, možnosti ovplyvniť výslednú stratégiu, atmosféry koordinačnej skupiny, náš respondent hodnotil všetko pozitívne. Uviedol, že jeho pripomienky boli zapracované, alebo ak nie, boli mu vysvetlené dôvody, mal dostatok času a informácií, potrebných k aktívnemu zapájaniu a v rámci koordinačnej skupiny nebolo cítiť mocenské rozdiely medzi členmi. Uviedol, že aktéri z oblasti podnikateľskej obce mali väčšinou podobný názor, takže atmosféra bola príjemná, s občasnými živšími diskusiami, ktoré však považuje za normálne. Čo sa týka spôsobu pripomienkovania pripravovaného dokumentu, uviedol, že pripomienky sa zasielali e-mailovou formou, následne boli zapracované a potom sa prerokúvali osobne v rámci diskusií v koordinačnej skupine.

Uviedol, že jeho názor bol vypočutý a mal pocit, že má reálnu možnosť ovplyvniť pripravovaný dokument.

„Myslím si, že v zásade bola tam možnosť vplývať na tie veci a koniec koncov som videl, že ak som poslal nejakú pripomienku, tak to tam bolo zapracované. A ak nie, tak to bolo odkomunikované, že prečo, aký je dôvod.“

Na rozdiel od člena koordinačnej skupiny, skúsenosti nášho respondenta z MHSR neboli iba pozitívne. Ako uviedol, na osobných stretnutiach prítomní členovia mnohokrát nevedia zaujať jednoznačný postoj a podľa jeho skúseností sa im ľahšie pripomienkujú dokumenty až v zapätí. Podľa neho jedným z dôvodov môže byť, že jednotliví aktéri sú členmi mnohých pracovných skupín a procesov tvorby stratégií. Preto by uprednostnil taký proces tvorby stratégií alebo iných dokumentov, kde sa vytvorí prvotná, „surová“ verzia, ktorá sa potom jednotlivými aktérmi pripomienkuje napr. sledovaním zmien. Podľa neho takýto spôsob je efektívnejší aj z dôvodu, že sa často stáva, že niektoré zainteresované strany nominujú do pracovných skupín ľudí, ktorí nie sú odborníkmi na danú tému, alebo nemajú v kompetenciách sa rozhodovať v otázkach, o ktorých sa v skupine jedná. Podľa respondenta dôkazom toho, že niektorí členovia sa nevyjadrujú jednoznačne v rámci koordinačných skupín je napríklad aj to, že s Klubom 500, ktorý mal svojho zástupcu v pracovnej skupine, sa v rámci MPK dostalo MHSR do rozporového konania. Takýmto prípadom by sa dalo podľa nášho respondenta predísť tak, že by sa prvá verzia

strategického dokumentu napísala v užšom kruhu (v rámci MHSR), ktorá by sa následne dala na pripomienkovanie stakeholderom. Ich pripomienky by sa potom zapracovali do predpripraveného dokumentu. Takýto postup by bol podľa neho efektívnejší ako spoločná práca na stratégii v širšom okruhu participantov, ktorí podľa neho často nevedia vyjadriť svoj postoj, alebo nie sú kompetentní v rozhodovaní.

Ako pozitívum uviedol náš respondent z MHSR iba možnosť oboznámiť sa s pohľadom zainteresovaných strán, ktoré môže byť sprostredkovane využité aj v situáciách, kedy ony samy nie sú prítomné.

Problém, na ktorý poukazoval respondent z MHSR, sa objavil aj v rozprávaní nášho respondenta z prostredia podnikateľskej obce, ktorý nebol osobne prítomný na rokovaníach koordinačnej skupiny.

„Ten problém na strane podnikateľskej obce spočíva v tom, že združenia podnikateľskej obce, ktoré nemajú štáb právnikov, ekonómov, sa nemôžu porovnať s kapacitami ministerstiev. Chýbajú odborné a administratívne kapacity na to, aby tie možnosti konzultovať a participovať, ktoré formálne existujú, boli aj reálne využité. Podnikateľské organizácie, o ktorých si verejnosť častokrát myslí, že sú to bohaté organizácie, v skutočnosti majú jedného sekretára, jedného zástupcu. Takže slabina podnikateľských združení spočíva v tom, že síce formálne sa pravidlá zmenili k lepšiemu, ale potrebné odborné kapacity nemá nikto.“

Tento respondent ani možnosti stakeholderov reálne ovplyvniť politiku nevidel veľmi optimisticky. Ako uvádzal, problém spočíva v tom, že hoci formálne sú vytvorené možnosti na participáciu, schopnosť zainteresovaných aktérov reálne ovplyvniť rozhodovanie a na základe relevantných argumentov dosiahnuť napríklad úpravu pôvodného návrhu, je oproti iným štátom oveľa nižšia. Dôvodom je podľa respondenta cieľ, ktorý predkladatelia legislatívy alebo iných dokumentov, sledujú.

„Čiže ja vidím tú slabinu štátu v tom, že napriek tomu, že tie formálne konzultácie, pravidlá, máme fajn, sú tu vynikajúce možnosti, ale reálne nám nie sú k ničomu, pretože ten, kto s tým návrhom

prichádza, má v hlave veľmi jasno v tom, že čo chce a neustúpi od toho a pretlačí to tým legislatívnym procesom napriek tomu, že tie formálne konzultácie prebehnú, naše argumenty odznejú, ale tie argumenty vôbec nepočúvajú, pretože oni majú iný cieľ, potrebuje sa zapáčiť voličom, pretože chce byť o 4 roky znovu zvolený. My darmo budeme argumentovať, ten predkladateľ si svoju ideu nezmení na základe relevantnej argumentácie napriek tomu, že nám formálne pravidlá umožňujú byť konfrontovaní.“

Konkrétne pôsobenie MHSR a spôsob jeho spolupráce so stakeholdermi hodnotil aj tento respondent veľmi pozitívne. Uviedol, že podľa neho MHSR „*má snahu stať sa ministerstvom, ktoré je najústretivejšie k požiadavkám súkromného sektora. MHSR je ochotné komunikovať, stretávať*“.

Podľa neho MH je otvorené aj smerom k menším organizáciám, a nielen menšie organizácie, ale aj jednotlivci majú možnosť participovať. Podľa neho dneska už nie je žiadny prah, ktorý by bol príliš vysoký na prekročenie, pretože všetko je na webe, všetko prebieha elektronicky, a môže sa zapojiť naozaj každý. Problém je podľa neho v tom, že tá kvantita je tak veľká, že aj keby zvýšili svoje kapacity desaťnásobne, stále by to nestačilo na to, aby tú kvantitu zvládli. Preto by podľa neho vláda a parlament mali vytvárať oveľa menej, ale oveľa kvalitnejších materiálov.

Evaluácia

Ako sme uvádzali v časti Priebeh participatívneho procesu, respondent, ktorý bol členom koordinačnej skupiny, a respondent, ktorý sledoval tvorbu a výsledok tvorby stratégie, hodnotili spôsob prípravy stratégie a postoj MHSR k participatívne procesu pozitívne. Podľa nich MHSR je ministerstvo, ktoré je ochotné si vypočuť stakeholderov a umožňuje im participovať na tvorbe strategických dokumentov. Paradoxne však samotný predstaviteľ MHSR, náš prvý respondent, sa vyjadroval skôr skepticky a zdôrazňoval nepripravenosť niektorých stakeholderov na odborný dialóg. On by rád zjednodušil participatívny proces a obmedzil by komunikáciu na komunikáciu cez e-mail a cez MPK.

Podľa našich informácií MHSR nepripravuje evaluačný dokument o samotnom participatívnom procese.

Záver

Proces participatívnej tvorby Stratégie hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 vnímali jednotlivé zainteresované strany rôzne. Respondent z prostredia MHSR vnímal v prvom rade problémy, ktoré sa vyskytujú počas tohto procesu, ako napríklad zmeny postoja niektorých organizácií, alebo ich nízky záujem o dokument počas jeho prípravy a jeho následné pripomienkovanie v MPK. Tento problém uznali aj naši ostatní respondenti, reprezentanti podnikateľskej obce, oni však možnosť zapájania ako aj praktickú realizáciu participatívneho procesu vnímali prevažne pozitívne. Oni ako problém pomenovali skôr to, že obsah stratégií sa často nepretaví do konkrétnych opatrení kvôli politickým záujmom. Obaja respondenti však uznali, že niektorí stakeholderi nemajú odborné kapacity alebo zdroje na to, aby sa plnohodnotne venovali práce v koordinačných skupinách, hoci formálne sú možnosti na participáciu vytvorené. Zo strany MHSR však počas rozhovoru nebolo cítiť pochopenie tohto problému a snahu nájsť nejaké riešenie. Podobne chýbal zo strany MHSR systematický prístup k zapájaniu dotknutej verejnosti do tvorby verejných politík. Zdalo sa, že čo sa týka skúmanej stratégie, aktéri boli identifikovaní na základe predchádzajúcich skúseností a existujúcich kontaktov a nie na základe systematického vyhľadávania stakeholderov. Taktiež chýbalo informovanie širšej verejnosti o pripravovanej stratégii. MHSR nespomína ani žiadnu evaluačnú správu z participatívneho procesu.

Na druhej strane však ako pozitívum môžeme vnímať úzky kontakt medzi MHSR a niektorými stakeholdermi, ktorí pravidelne dostávajú relevantné informácie prostredníctvom mailing listu. Prístup a ochotu MHSR hodnotili naši obaja respondenti jednoznačne pozitívne, je to podľa nich ministerstvo, ktoré sa snaží sledovať dopad verejných politík na podnikateľskú obec. Obaja však opakovane zdôrazňovali, že dôležitejšie ako stratégie je spôsob ich implementácie. Respondent z MHSR v rozhovore potvrdil snahu ministerstva tvoriť akčný plán stratégie taktiež

participatívnym spôsobom. Bolo by však dôležité pristupovať k participatívnemu procesu systematickejšie a pri jeho plánovaní a realizácii vychádzať napríklad z Pravidiel zapájania verejnosti do tvorby verejných politík.

Príloha 1 / Správa z rozhovoru s predstaviteľkou štátnej správy - rozhovor č. 1

Rozhovor s predstaviteľkou štátnej správy (ďalej len respondentka) bol zameraný na zistenie cieľov, spôsobu plánovania, realizácie a vyhodnotenia procesu participatívnej tvorby verejnej politiky, konkrétne Stratégie hospodárskej politiky SR do roku 2030 (ďalej len stratégia).

V prípade tejto stratégie môžeme skúmať participáciu v dvoch rovinách - v rovine participácie na tvorbe samotnej stratégie a v rovine participácie počas procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie.

Respondentka rozhovoru hovorila o participácii najmä v súvislosti s touto druhou rovinou, pravdepodobne preto, lebo širšia verejnosť sa zapájala až v procese posudzovania vplyvov na ŽP.

Participácia verejnosti na tvorbe stratégie hospodárskej politiky

Respondentka uviedla, a rovnako to uvádza aj oznámenie o strategickom dokumente ³, že ministerstvo hospodárstva (ďalej len MH) identifikovalo viacero dotknutých subjektov, na ktorých môže mať stratégia hospodárskej politiky vplyv. Týmito subjektmi sú okrem 14 orgánov štátnej správy a všetkých samosprávnych krajov aj Združenie miest a obcí Slovenska, Únia miest Slovenska a podnikateľská obec. Oznámenie o strategickom dokumente ako dotknutých subjektov z podnikateľského prostredia menovite uvádza 5 zamestnávateľských zväzov.

³ Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. Oznámenie o strategickom dokumente. Dostupné na <http://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/strategia-hospodarskej-politiky-slovenskej-republiky-do-roku-2030>

Respondentka ma informovala, že do procesu tvorby stratégie zapojili zamestnávateľov práve prostredníctvom týchto zamestnávateľských zväzov. Pri ich identifikácii ako dotknutých aktérov, resp. stakeholderov, sa opierali najmä o predchádzajúce skúsenosti s prácou s nimi a na existenciu kontaktov. Podľa slov respondentky stratégia môže mať najväčší vplyv na podnikateľskú obec, v rámci ktorej sú uvedené zväzy najväčšími hráčmi.

V rámci procesu tvorby stratégie boli tieto zväzy pozvané do pracovnej skupiny. Pracovnú skupinu tvorili okrem nich ešte zástupcovia MH, ostatných dotknutých rezortov štátnej správy a zástupcovia akademickej a vedeckej obce (SAV a EUBA).

Pracovnú skupinu zvolával a viedol štátny tajomník MH, ktorý taktiež určoval harmonogram prác skupiny.

Podľa slov respondentky v rámci pracovnej skupiny sa vytvorila užšia skupina, ktorá sa stretávala osobne a širšia skupina, s ktorou sa komunikovalo prostredníctvom e-mailu. Predstavitelia zamestnávateľských zväzov boli súčasťou užšej pracovnej skupiny. Respondentka zdôrazňovala výhody komunikácie prostredníctvom e-mailu. Na osobných stretnutiach totiž prítomní podľa nej mnohokrát nevedia zaujať jednoznačný postoj, podľa jej skúseností sa im ľahšie pripomienkujú dokumenty až v zapätí. Podľa respondentky jedným z dôvodov môže byť, že jednotliví aktéri sú členmi mnohých pracovných skupín a procesov tvorby stratégií.

Respondentka by uprednostnila taký proces tvorby stratégií alebo iných dokumentov, kde sa vytvorí prvotná, „surová“ verzia, ktorá sa potom jednotlivými aktérmi pripomienkuje napr. sledovaním zmien. Podľa nej takýto spôsob je efektívnejší aj z dôvodu, že podľa jej skúseností sa často stáva, že niektoré zainteresované strany nominujú do pracovných skupín ľudí, ktorí nie sú odborníkmi na danú tému, alebo nemajú v kompetenciách rozhodovať v otázkach, o ktorých sa v skupine jedná.

Na zapojení stakeholderov (konkrétne zamestnávateľských zväzov) respondentka pozitívne hodnotila možnosť oboznámiť sa s ich vnímaním strategických dokumentov, ktoré môže byť sprostredkované využité aj v situáciách, kde oni sami nie sú prítomní. Ako negatívum uviedla nízku zainteresovanosť predstaviteľov zamestnávateľských zväzov počas rokovaní v pracovných skupinách, ktorá sa prejavovala tak, že svoj postoj na stretnutiach nevyjadrili alebo nevyjadrili

jednoznačne. Dôkazom toho podľa respondentky je aj to, že s Klubom 500, ktorý mal svojho zástupcu v pracovnej skupine, sa v rámci MPK dostalo MH do rozporového konania.

Na otázku, či sa počíta s participáciou verejnosti aj vo fáze implementácie stratégie, respondentka odpovedala, že áno, počíta sa so zapojením zamestnávateľských zväzov aj do tvorby akčných plánov.

Druhú formu participácie na tvorbe stratégie predstavovala možnosť zapájania do MPK, čo respondentka hodnotila ako vhodný spôsob zapájania verejnosti do tvorby verejnej politiky. Podľa nej účasť verejnosti na tvorbe verejnej politiky by bolo možné zvyšovať práve zvyšovaním informačného povedomia o procese MPK a o SLOV-LEX-e.

Na otázku, či by odborník na prácu s verejnosťou, napríklad externý lektor, by mohol pomôcť efektívnejšie zapájať verejnosť, respondentka odpovedala, že asi nie, ale mohlo by pomôcť predĺženie MPK, kde sa verejnosť môže zapojiť.

Do MPK sa reálne zapojili okrem niektorých predstaviteľov verejnosti aj zamestnávateľské zväzy, ktoré sa podieľali na tvorbe stratégie prostredníctvom pracovných skupín. Napriek tomu, že mohli ovplyvniť stratégiu už v jej prípravnej fáze, v rámci MPK sa MH dostalo do rozporového konania so spomínaným Klubom 500 a so Združením podnikateľov nedošlo k zhode v 4 prípadoch. Podľa respondentky k tomu mohlo dôjsť preto, lebo daný dokument začnú tieto organizácie vnímať až v MPK, resp. v prípade orgánov štátnej správy preto, lebo iný zamestnanec alebo zamestnankyňa je nominovaný do pracovnej skupiny a iný pripomienkuje v MPK. Respondentka tiež uviedla, že napriek tomu, že so Združením podnikateľov v MPK nedošlo k zhode v niekoľkých prípadoch, nakoniec hodnotili stratégiu pozitívne.

Na otázku, že čo by zmenila respondentka na procese participatívnej tvorby verejnej politiky uviedla, že podľa nej by bolo vhodnejšie napísať prvú verziu strategického dokumentu v užšom kruhu a potom dávať tento dokument na pripomienkovanie participantom a následne zapracovať ich pripomienky. Takýto postup by bol podľa nej efektívnejší ako spoločná práca na stratégii v širšom okruhu participantov, ktorí často nevedia vyjadriť svoj postoj, alebo nie sú kompetentní v rozhodovaní.

Participácia verejnosti v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie

Zákon 24/2006 Z.z. okrem iného ukladá povinnosť zapojiť verejnosť do procesu posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie. Ako sa ukázalo, niektorí predstavitelia verejnosti možnosť vyjadriť sa k správe o hodnotení strategického dokumentu⁴ využili na to, aby sa vyjadrili priamo k stratégii a nie k správe o hodnotení. Takto sa stali participantmi tvorby stratégie, hoci na to využili iné kanály.

Na otázku, že ako prebiehala participácia verejnosti v tejto fáze, ma respondentka odkázala na Záznam z verejného prerokovania⁵, ktorý zachytáva hlavné body rokovania.

Na otázku, prečo sa rozhodlo pre participatívny prístup, ma respondentka informovala, že to predpisuje zákon.

Oficiálnu výzvu na zapojenie verejnosti – tiež v zmysle zákona – zverejnilo MH vo vysúťaženom periodiku, konkrétne v Pravde. Výzva bola zverejnená v Pravde spolu dvakrát. Na otázku, či sa zvažovala aj iná forma informovania verejnosti, napríklad prostredníctvom sociálnych sietí, respondentka odpovedala, že výzvu na svojej Facebook-ovej stránke zverejnilo ministerstvo životného prostredia (ďalej len MŽP) prostredníctvom odkazu na svoju stránku.

Respondentka ma informovala, že boli zaznamenané aj pripomienky, ktoré boli doručené po stanovenom termíne, ale podnety a pripomienky k hodnotiacej správe zo strany verejnosti zaznamenávo MŽP, ktoré je gestorom pripomienok, preto mi nevedela dať bližšie informácie o spôsobe zaznamenávania a narábania s pripomienkami.

Na otázku, či predstavitelia verejnosti mali dostatok času na poslanie podnetov, odpovedala, že čas bol určite dostatočný, kto chcel, mohol sa zapojiť, vyjadriť.

⁴ Správa o hodnotení strategického dokumentu dostupná na <http://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/strategia-hospodarskej-politiky-slovenskej-republiky-do-roku-2030>

⁵ Záznam z verejného prerokovania Správy o hodnotení strategického dokumentu s celoštátnym dosahom a návrhu strategického dokumentu s celoštátnym dosahom „Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030“ konaného dňa 19.04.2018.

Respondentka ma informovala o priebehu verejného prerokovania správy o hodnotení strategického dokumentu, ktoré tiež vyžaduje spomínaný zákon. Informácia o verejnom prerokovaní správy o hodnotení bola zverejnená na enviroportály MŽP. Na verejnom prerokovaní sa zúčastnili 3 reprezentanti verejnosti, ktorí podľa respondentky sa napriek upozorneniu vyjadrovali k samotnej stratégii a nie k správe o jej hodnotení. Ich pripomienky sú zaznamenané v zázname z verejného prerokovania, ako aj v Stanovisku MŽP⁶.

Respondentka hodnotila participatívny prístup k procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie ako neefektívny a navyše administratívne a finančne náročný v prípade takých typov dokumentov, akým je stratégia hospodárskej politiky. Podľa jej názoru proces je zdĺhavý a nemá žiadny prínos pre verejnosť.

Na otázku, či si vie predstaviť inú formu zapojenia verejnosti respondentka odpovedala, že podľa nej povinnosť posudzovania vplyvov na ŽP (a tým povinnosť zapojenia verejnosti) by sa nemala týkať všetkých strategických materiálov, pretože reálny dopad na ŽP môžu mať až konkrétne opatrenia, nie stratégia. Podľa nej verejnosť by mohla byť zapojená do posudzovania konkrétnych akčných plánov alebo opatrení.

Na záver rozhovoru mi respondentka poskytla Záznam z verejného prerokovania a Oznam o strategickom dokumente.

Zapísala: Marianna Mrva

⁶ Stanovisko vydané Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky podľa § 17 ods. 12 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dostupné na <http://enviroportal.sk/Sk-Sk/eia/detail/strategia-hospodarskej-politiky-slovenskej-republiky-do-roku-2030>

Príloha 2 Správa z rozhovoru s predstaviteľom Združenia podnikateľov Slovenska – rozhovor č. 2

Respondent na úvod rozhovoru o participatívnej tvorbe Stratégie hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (ďalej len stratégia) zdôraznil úlohu, ktorú zohralo Združenie podnikateľov Slovenska (ďalej len združenie) v zlepšení formálnych podmienok konzultácií o strategických materiáloch, ktoré sa prejavuje aj v pozitívnom hodnotení OECD. Podľa jeho slov sa aj vďaka združeniu podarilo dosiahnuť zavedenie Jednotnej metodiky na posudzovanie vplyvov legislatívy na podnikanie, v dôsledku čoho funguje na MH skupina, ktorá sa venuje tejto téme a taktiež informuje podnikateľskú obec o pripravovaných stratégiách a iných dokumentoch a ponúka jej možnosť konzultácie. Toto informovanie prebieha prostredníctvom mailing list-u, čoho kópiu respondent poskytol na ukážku.

Podľa respondenta pôvodne snaha podnikateľskej obce vytvoriť formálne pravidlá a podmienky zapájania podnikateľov do rozhodovania bola zadefinovaná ako vyššia priorita, ale nakoniec sa to skončilo ako pracovná skupina pri legislatívnej rade vlády pre posudzovanie vplyvov. V tejto pracovnej skupine je aj zástupca Slovak Business Agency (bývalá Agentúra pre stredné a malé podnikanie), čoho bolo Združenie podnikateľov Slovenska jedným zo zakladateľov. SBA je podľa respondenta jediná agentúra verejno-súkromného partnerstva na Slovensku. Jeho členmi sú Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz - to sú dvaja zakladatelia zo súkromného sektora - a MH. Združenie podnikateľov Slovenska teda cez reprezentanta SBA má zástupcu v komisii, ktorá by mala posudzovať aktuálnu legislatívu, strategické a iné dokumenty.

Respondent ďalej vyzdvihol, že sa im podarilo presadiť vytvorenie nového inštitútu – predbežného pripomienkového konania - v rámci ktorého predtým ako MH niečo schváli, je povinné informovať o danom dokumente a umožniť aktérom zapojiť sa. V prípade, že aktéri o to majú záujem, MH je povinné ešte pred riadnym MPK zorganizovať tzv. predbežné pripomienkové konanie, kde sa zúčastnia dotknuté subjekty.

Respondent však zdôraznil, že najviac bojoval za to, aby vznikol Centrum lepšej regulácie v rámci SBA, čo sa podarilo presadiť zatiaľ len čiastočne.

Podľa respondenta formálne sú vytvorené podmienky na to, aby sa zainteresovaní aktéri mohli zapojiť do procesu rozhodovania, ale sú dva momenty, ktoré spôsobujú, že ten proces neprináša optimálne výsledky. Jeden z týchto momentov je na strane štátu, druhý je na strane podnikateľskej obce. Ten problém na strane podnikateľskej obce spočíva v tom, že združenia podnikateľskej obce, ktoré nemajú štáb právnikov, ekonómov, sa nemôžu porovnať s kapacitami ministerstiev. Podľa respondenta teda chýbajú odborné a administratívne kapacity na to, aby tie možnosti konzultovať a participovať, ktoré formálne existujú, boli aj reálne využité. Respondent poskytol aj vypracovanú štatistiku SBA, z ktorej vyplýva, že za dané obdobie bolo celkovo 88 materiálov a v prípade 44 z nich požiadali o konzultácie v rámci predbežného pripomienkového konania. Konzultácie však reálne prebehli iba v 29 prípadoch, lebo ani tí, čo žiadali, aby sa tie konzultácie konali, sa nakoniec konzultácií nezúčastnili. Ako to respondent zhrnul, podnikateľské organizácie, o ktorých si verejnosť častokrát myslí, že sú to bohaté organizácie, v skutočnosti majú jedného sekretára, jedného zástupcu. Takže slabina podnikateľských združení spočíva v tom, že síce formálne sa pravidlá zmenili k lepšiemu, ale potrebné odborné kapacity nemá nikto.

Ako respondent ďalej uvádzal, problém, ktorý je na strane štátu, spočíva v tom, že hoci formálne sú vytvorené možnosti na participáciu, schopnosť zainteresovaných aktérov reálne ovplyvniť rozhodovanie a na základe relevantných argumentov dosiahnuť napríklad úpravu pôvodného návrhu, je oproti iným štátom oveľa nižšia. Dôvodom je podľa respondenta cieľ, ktorý predkladatelia legislatívy alebo iných dokumentov, sledujú.

„Čiže ja vidím tú slabinu štátu v tom, že napriek tomu, že tie formálne konzultácie, pravidlá, máme fajn, sú tu vynikajúce možnosti, ale reálne nám nie sú k ničomu, pretože ten, kto s tým návrhom prichádza, má v hlave veľmi jasno v tom, že čo chce a neustúpi od toho a pretlačí to tým legislatívnym procesom napriek tomu, že tie formálne konzultácie prebehnú, naše argumenty odznejú, ale tie argumenty vôbec nepočúvajú, pretože oni majú iný cieľ, potrebuje sa zapáčiť voličom, pretože chce byť o 4 roky znovu zvolený. My darmo budeme argumentovať, ten predkladateľ si svoju ideu nezmení na základe relevantnej argumentácie napriek tomu, že nám formálne pravidlá umožňujú byť konfrontovaní.“

Druhá slabosť, ktorá je na strane štátu, podľa respondenta spočíva v tom, že hoci formálne pravidlá existujú, často sa obchádzajú tým, že návrhy idú mimo legislatívneho procesu, ako sa to napríklad stalo v prípade rekreačných poukazov, ktoré išli poslaneckým návrhom a obišli MPK. To, čo podľa respondenta mohlo Združenie podnikateľov Slovenska urobiť, a čo aj urobilo, bolo, že požiadalo o mimoriadnu tripartitu.

Na otázku, že ako sa podľa neho mohli tieto problémy odstrániť, respondent odpovedal, že hoci podarilo sa ovplyvniť pravidlá, aby sa vytvorilo viac možností, ale pravidlá sú často len formálne. A čo sa týka obmedzených kapacít, problém sa snažili vyriešiť jednak s tým, že združili svoje (skromné) prostriedky s inými. V dôsledku toho Združenie podnikateľov Slovenska a ďalšie kolektívne organizácie, ako banky, energetické firmy a ďalšie, spolu vytvorili strešnú

zamestnávateľskú organizáciu, Republikovú úniu zamestnávateľov a dohodli sa, že cez združené prostriedky sa RÚZ bude aktívne zúčastňovať na pripomienkovaní. Taktiež sa dohodli, že táto strešná organizácia bude robiť servis všetkým svojim členom a bude zasielať každý týždeň informáciu o tom, čo ministerstvo ide urobiť, takže zhrnutie legislatívneho monitoringu, ktoré RÚZ zasiela každý piatok. Je to vlastne prehľad všetkých právnych noriem a dôležitých vecí, ktoré bude schvaľovať vláda, ktoré sú v rôznych štádiách legislatívneho procesu spolu s popisom, že o čo ide, dokedy sa dajú dať pripomienky a čo je podstatou projektu. Členovia RÚZ si to môžu pozrieť, a keď si myslia, že sa ich tam niečo môže týkať, požiadajú sekretariát RÚZ, aby zaplatil expertov, ktorí pripravia stanovisko, ktoré potom v predbežnom alebo medzirezortnom pripomienkovom konaní budú uplatňovať. Rovnako zasiela RÚZ aj monitoring legislatívy EÚ.

Ako druhú možnosť odstrániť problém vyplývajúci z nedostatočných kapacít, menoval respondent vytvorenie Centra lepšej regulácie, ktorá bola myšlienka Združenia podnikateľov Slovenska. Centrum lepšej regulácie by podľa pôvodnej myšlienky fungovalo v rámci SBA a pôsobili by v ňom ľudia, ktorí by boli zamestnaní na plný úväzok, a keďže organizácie väčšinou malých a stredných podnikov nemajú odborné kapacity, aby zamestnávali právnikov a ekonómov, povinnosťou zamestnancov Centra lepšej regulácie by bolo čítať dokumenty, ktoré sa podnikateľov môžu týkať a písať stanoviská ohľadne ich dopadov na podnikanie. Podľa pôvodnej idey by sa to financovalo 7 rokov z operačného programu MV, kde bola plánovaná suma 7 alebo 8 miliónov na platy možno až 12 ľudí. Projekt sa však podľa slov respondenta skončil tak, že ho MV škrtlo, takže z tejto snahy vyriešiť problém nedostatočnej kapacity nič nebude. Ako hovoril respondent, Centrum lepšej regulácie sa však nezatvorí a bude trvať na tom, aby tam SBA svojich 2-3 členov stále mala. Štatistika, ktorú respondent poskytol zhŕňa ich aktivity.

Na otázku, že ako respondent vníma prípravu stratégie hospodárskej politiky a možnosti participácie na nej, respondent odpovedal, že do prípravy tejto stratégie sa Združenie podnikateľov Slovenska nezapojilo priamo, ale snaha konzultovať zo strany MH tam určite bola. Respondent taktiež dostával z času na čas informácie od zástupcu RÚZ, pretože RÚZ (čoho je, ako respondent zdôraznil, Združenie podnikateľov Slovenska zakladajúcim členom) bola súčasťou tímu, s ktorým MH pripravovaný koncept konzultovalo dlho, dlho do minulosti. Takže, ako hovoril respondent, združenie nechalo ten proces bežať a až na konci sa zapojilo, kedy videlo ten výsledok, ktorý sa dosiahol. Združenie sa k stratégii vyjadrilo teda až v MPK, kde podľa slov respondenta vyslovilo jednak pochvalu, že MH uvažuje v dlhodobom horizonte, čo tu predtým nebolo, a taktiež vyjadrilo aj nejaké vecné pripomienky, ku ktorým MH napísalo záver a posunulo stratégiu ďalej.

Na otázku, že ako respondent celkovo hodnotí spoluprácu s MH, či je reálne umožnené zapájanie do procesov alebo možnosti existujú iba na papieri, respondent odpovedal, že si myslí, že MH pokračuje v snahe, ktorú mal aj on v období, keď pôsobil na MH, a to stať sa ministerstvom, ktoré je najústretivejšie k požiadavkám súkromného sektora, ale ten problém, ktorý mal aj respondent pred 18 rokmi a ktorý má MH aj v súčasnosti, je rovnaký. Tento problém spočíva v tom, že hoci by ministerstvo malo slúžiť na to, aby chránilo podnikateľské prostredie pred deformáciami, tie deformácie pochádzajú väčšinou od kolegov ministerstva hospodárstva vo vláde. Čiže kľúčový problém nie je ochota alebo neochota ministerstva hospodárstva, tá ochota tam je. Problém je,

že oni sú systémovo slabý voči ostatným ministerstvám. Pretože strana potrebuje dať voličom odpočet, že niečo dosiahla a vtedy minister hospodárstva ustúpi, pretože ak neustúpi, hrozí koalíčná kríza. Takže, ako to zhrnul respondent, ten problém je oveľa vážnejší, než nejaká ochota alebo neochota ministerstva, problém je v hĺbke systému vládnutia na Slovensku. Respondent taktiež dodal, že on hodnotí MH veľmi kladne, je to ministerstvo, ktoré je otvorené a veľmi priateľské, ale je to k ničomu, pretože všetky ostatné ministerstvá majú agendu, z ktorej sa potom vychádzajú tie deformácie.

Na otázku, či si myslí, že MH je otvorené aj smerom k menším organizáciám, respondent odpovedal, že podľa neho nielen menšie organizácie, ale aj jednotlivci majú možnosť participovať. Podľa neho dneska už nie je žiadny prah, ktorý by bol príliš vysoký na prekročenie, pretože všetko je na webe, všetko prebieha elektronicky, a môže sa zapojiť naozaj každý. Problém je podľa neho v tom, že tá kvantita je tak veľká, že aj keby zvýšili svoje kapacity desaťnásobne, stále by to nestačilo na to, aby tú kvantitu zvládli. Preto by podľa neho vláda a parlament mali vytvárať oveľa menej, ale oveľa kvalitnejších materiálov.

Na otázku, či pri dnešnom množstve materiálov a stratégii si vie predstaviť nejaké systémové riešenie, ktoré by uľahčilo zapájanie aj organizáciám, ktoré majú menšie kapacity, respondent odpovedal, že riešením môže byť spájanie kapacít, ako to urobili aj členovia RÚZ. Iné riešenie by bolo financovanie budovania analytických kapacít štátom. Respondent uvádzal prípad Česka, kde zo štátneho rozpočtu v rámci tripartity dostávajú financie aj zamestnávateľské organizácie, aby sa mohli zúčastňovať aj kapacitne, aj odborne sociálneho dialógu. Uvádzal však, že jemu osobne je to, aby štát dotoval súkromné organizácie, aby sa mohli zúčastniť niečoho, neprijateľné. Tým prijateľným riešením by podľa neho mohlo byť spomínané Centrum lepšej regulácie, pretože v tomto prípade by financie nešli súkromným organizáciám, ale vyriešil by sa problém nedostatku kapacít. Ako to respondent zhrnul, problém naozaj nie je v nedostatku formálnych príležitostí konzultovať, problém je v nedostatku tých odborných kapacít a je to problém, ktoré si organizácie musia vyriešiť samy. Najväčší problém je však podľa neho v tom, že relevantné argumenty podnikateľskej obce sú pre politikov úplne irelevantné, pretože politici sledujú vlastnú agendu.

Na otázku, že ako vidí praktickú stránku, reálnu prax realizáciu participácie v prípade stratégie hospodárskej politiky, respondent odpovedal, že v tom nevidí žiadny problém, zo strany MH je snaha aj ochota komunikovať, stretávať. Konkrétne k participatívnej tvorbe stratégie hospodárskej politiky sa však respondent nevedel vyjadriť, pretože toho procesu sa zúčastňoval za RÚZ pán Hosták, na koho respondent poskytol kontakt (hostak@ruzsr.sk)

Na otázku, či sa respondent snažil komunikovať svoje (dosť kritické) argumenty týkajúce sa stratégie, ktoré vyjadril aj v jednom článku v novinách, respondent odpovedal, že on MH nič nevyčíta, ale jednoducho sú na inej vlnovej dĺžke. MH totiž podľa neho len pracuje so zadáním, ktoré dostalo a on mu nemôže vyčítať, že urobilo to, aké zadanie malo.

Na otázku, prečo teda tie argumenty nevyjadril ešte počas tvorby stratégie, respondent odpovedal, že nebolo to o tom, že nebola možnosť. Možnosť bola, formálne bol súčasťou toho

procesu od samotného vzniku pracovnej skupiny na MH, lebo tam chodil Martin Hosták, ale pokiaľ niečo nie je na stole...

„Viete, niekde v pozadí som mal informáciu, že MH pripravuje stratégiu. No pripravovalo, pripravovalo, čakal som, že niekde predloží na diskusiu. A keď predložilo, tak som mal k tomu nejaké závažné výhrady. Zase, to nie je o tom, že by zasadol nejaký štáb, ale som si to prečítal, pripravil stanovisko na jednu A4. Nejako ďalekosiahlo som sa tomu nevenoval, mali sme jednu diskusiu v rámci MPK a týmto to skončilo.“

Na otázku, že aké môžu byť podľa respondenta dôvody toho javu, že niektoré organizácie sa dostali do rozporového konania s MH aj napriek tomu, že boli zapojené do tvorby stratégie hospodárskej politiky, respondent odpovedal, že dôvody vidí v tom, že vonkajší svet nie je tak homogénny, ako je homogénny svet ministerstva, pretože kým ministerský úradník presadzuje to, čo mu uložila vláda alebo minister, podnikateľské združenia sa často zápasia s problémom, že ich jednotliví členovia majú rôzne záujmy. Ďalej dodal, že v rámci RÚZ sa vždy zdôrazňuje, že daný reprezentant má reprezentovať celú RÚZ a nie usilovať sa vyriešiť problémy vlastnej organizácie. Samozrejme napriek tomu sa to môže stať, ale keď na to ostatní prídu, zasiahnu a vtedy sa môže stať, že sa pôvodné stanovisko obráti aj o 180 stupňov.

Na záver respondent povedal, že teda podľa neho problém nie je v ochote, pretože ochota spolupracovať zo strany MH je, problém je v tom, že politici sledujú svoju agendu a nepočúvajú relevantné argumenty podnikateľskej obce.

Správu vypracovala: Marianna Mrva

Príloha 3 - Správa z rozhovoru s predstaviteľom RÚZ – rozhovor č. 3

Marianna Mrva: Akým spôsobom ste sa dozvedeli, že MH pripravuje SHP?

Respondent: Stratégia sa prvý krát robila ešte za ministra Malatinského a tá naša účasť na nej spočíva v tom, že my sme sociálny partner a z pohľadu zákona o tripartite a z pohľadu iných zákonov máme trochu iné postavenie než bežné združenia, to znamená, že najmä v tom, že sme povinný pripomienkujúcu subjekt, že ministerstvá a iné rezorty majú povinnosť s nami konzultovať či už pripravovanú legislatívu alebo hocikaký materiál. Sme členom hospodárskej sociálnej rady a zrejme z toho dôvodu sme boli prizvaní.

M: A chcem sa opýtať, že kto Vás oslovil a akým spôsobom ste boli oslovení?

R: No to neviem, oslovilo nás MH, pravdepodobne asi priamo minister listom asi prezidenta našej organizácie.

M: Prečo si myslíte, že je dôležité zúčastniť sa týchto procesov?

R: No tak s týmto účelom existuje naša organizácia, t.z. ovplyvňovať verejnú politiku tak, aby podmienky na podnikanie na Slovensku boli najpriaznivejšie.

M: A kto boli ostatní členovia pracovnej skupiny?

R: Bola tam SAV, z AZZZ, Slovenská obchodná a priemyselná komora.

M: A myslíte si, že ostatní, ktorí tam boli, boli kompetentní v tých veciach, ktoré sa riešili?

R: To zloženie máte, že ministerstvo, zamestnávateľské organizácie, potom SAV-ka, Úrad podpredsedu vlády pre strategické investície (od Pellegríniho bývalí), zamestnávateľské organizácie, SOPK, klub 500. No to je tak na tých rokovaníach, že ministerskí si to pripravujú, my sme to pripomienkovali, SAV-kári - tí vedátori majú trochu iný pohľad, že idú mimo - a potom pani z Úradu podpredsedu vlády. Ale mám pocit, že my zo strany zamestnávateľov sme boli najaktívnejší.

M: A kto zvolával tieto pracovné skupiny a ako často?

R: Zvolávala to pani riaditeľka Letaššiová a zvolávali to asi raz za 2 mesiace. Nie vlastne Letaššiová, ani Farkašová. Skupinu vlastne viedol štátny tajomník Vojtech Ferencz.

M: A čo si myslíte, že ako zvládal túto svoju úlohu vedúceho pracovnej skupiny?

R: Myslím, že dobre. Aktívne sa zapájal a nebolo to také, že by tam pro-forma sedel ale intenzívne aj vstupoval do tých diskusií aj... Ja som fakt teraz úprimne pozitívne hodnotím pôsobenie teda pána Ferencza v tej pracovnej skupine. A bol tam úprimný záujem, aspoň to tak vyzeralo, o to, aby ten materiál bol spravený.

M: A či si myslíte, že s akým cieľom, alebo aká bola motivácia MH robiť túto stratégiu participatívnym spôsobom? Bolo to nejak povedané, alebo nie?

R: Neviem. My ako zamestnávatelia sme dlhodobo tlačili za to, že štát musí mať stratégiu. To, že sa to robí participatívnym spôsobom, je navyše plus, možnosť vyjadriť sa k tomu hodnotím pozitívne. Ja tam vidím iný problém. Nie je problém spraviť stratégiu, dokonca my sa na nej aj dohodneme s MH, tie názory vieme zosúladiť. Problém je implementácia, že aby ostatné rezorty a štátne inštitúcie boli ochotné implementovať závery a úlohy vyplývajúce z tejto stratégie. To považujem za dôležité povedať.

M: Mali ste pocit, že máte dostatok času, zdrojov, podkladov, na to, aby ste sa mohli zmysluplne zapájať?

R: Áno.

M: A akým spôsobom sa potom predkladali stanoviská?

R: Väčšinou e-mailovou formou. Následne to bolo zapracované do materiálov a potom priamo na rokovaní v rámci diskusií.

M: Takže ste dostali spätnú väzbu, bol vám dostupný ten materiál, že ako sa zapracovali tie pripomienky?

R: Áno.

M: A tieto stretnutia boli verejné, alebo určené len pre členov pracovnej skupiny?

R: Podľa mňa iba pre členov.

M: A kde sa stretávalo? Na MH?

R: Na MH.

M: A teda ste spomínali, že sa komunikovalo aj e-mailom. Takže vlastne tá komunikácia prebiehala aj osobne v rámci pracovných skupín a potom cez e-mail.

R: Áno.

M: A myslíte si, že tento spôsob participácie bol efektívny, alebo si viete predstaviť aj nejakú efektívnejšiu formu? Akú formu by ste uprednostňovali vy?

R: Vždy je čo vylepšovať. To, že sme mali možnosť pri tom, bolo pre nás najdôležitejšie. Neriešil som nejakú formu. Dôležité bolo, aby sa tam objavili veci, na ktorých nám záležalo a aby tam neboli veci, voči ktorým by sme mali zásadné výhrady.

M: Mali ste pocit, že máte dostatočný priestor na vyjadrenie svojich názorov?

R: Áno.

M: A mali ste pocit, že tento názor je aj vypočutý a je tam úprimná snaha ho pochopiť?

R: Ja som to tak vnímal, že je snaha zaoberať sa s našimi pripomienkami.

M: A mali ste pocit, že všetci participanti sú rovnocenným partnerom pre ministerstvo alebo bolo cítiť nejaké mocenské rozdiely?

R: Nebolo. To bolo skôr pri tej prvej stratégii, kedy bolo jasné, že to robíme, ale nebolo jasné, že čo na to povedia poradcovia pána premiéra.

M: A nemali ste pocit, že okrem oficiálnej komunikácie v tých pracovných skupinách a e-mailoch prebieha ešte aj nejaká iná komunikácia, možno v pozadí medzi niektorými členmi a ministerstvom, alebo niečo podobné?

R: Ja som takú komunikáciu nezachytil, ale nevylučujem ju. Ale neviem o takej.

M: A teda mali ste pocit, že všetci majú rovnaké možnosti vyjadriť si svoj názor? Aj menší aj väčší aktéri?

R: Podľa mňa áno.

M: A konkrétne akými reakciami sa stretli vaše názory zo strany ostatných a zo strany ministerstva?

R: V zásade s pochopením. Niektoré veci bolo treba vysvetliť. My zástupcovia podnikateľských organizácií sme mali v zásade rovnaký názor na všetko, takže tam bola podpora. Niekedy skôr tí zástupcovia akadémie vied, tí skôr mali v niektorých veciach iný pohľad.

M: A mali ste pocit, že táto pracovná skupina reálnu možnosť ovplyvniť výslednú podobu alebo do toho vstupujú aj iné záujmy?

R: Myslím si, že v zásade bola tam možnosť vplývať na tie veci a koniec koncov som videl, že ak som poslal nejakú pripomienku, tak to tam bolo zapracované. A ak nie, tak to bolo odkomunikované, že prečo, aký je dôvod.

M: A vedeli by ste odhadnúť, že aké boli vaše náklady na tento participatívny proces? Čo sa týka času, financií alebo iných zdrojov?

R: Neviem to odhadnúť. Náklady boli moja mzda alebo jej časť a bolo samozrejme nejaký čas a nejaká analytická kapacita našich expertov, ktorí aj spracovali potom aj finálne stanovisko k tým materiálom a podobne. Nedá sa to odhadnúť, to je veľmi ťažko.

M: Aká bola atmosféra počas stretnutí? Uvoľnená alebo napätá?

R: Skôr uvoľnená, bola takého pracovného charakteru.

M: Spomínate si na nejaké problémy, alebo konflikty, alebo takéto vôbec neboli?

R: Boli tam diskusie, niekedy aj také živšie výmeny názorov ale beriem to ako súčasť bežnej pracovnej diskusie.

M: A nebolo niečo, čo by vás obmedzovalo v tom, aby ste sa mohli plnohodnotne venovať tejto stratégii?

R: Moje iné pracovné povinnosti.

M: Sme hovorilo o tých pripomienkach. Myslíte si, že ten spôsob, ktoré si MH zvolilo na zapájanie dotknutých aktérov bol efektívny, dostačujúci?

R: V zásade áno. Povedal by som tak, že bol dobrý. Aj keď nie výborný, ale dobrý.

M: A kde vidíte ten priestor pre zlepšenie?

R: Priestor na zlepšenie možno venovať tomu dlhší časový úsek, ale z môjho pohľadu je absolútne kľúčové nie aby sa stratégia... viete koľko má Slovensko stratégií? Okolo 30 rôznych stratégií máme. Úradníci vyrábajú stratégie, ktoré sa potom ani neimplementujú a sú potom nanič. Pre mňa je dôležité, aby čokoľvek, čo sa spraví, bol náležite rešpektovaný inými rezortmi, predstaviteľmi vlády a rešpektovaný aj v zmysle implementácie. Že reálne budú tie kroky načrtnuté v stratégii implementovať. To je alfa a omega.

M: A myslíte si, že aj do implementácie by mali byť zapojení aktéri, ktorých sa to týka, a čo majú k tomu čo povedať?

R: Určite.

M: A myslíte si, že je na to teraz možnosť zapojiť sa do implementácie alebo skôr nie.

R: Ja nepoznám vzťahy medzi štátnymi inštitúciami, ktoré sú definované aj nejakou politickou mapou našej koalície a berúc do úvahy súčasnú politickú situáciu začínam mať obavy, že niečo bude brané vážne.

M: A ako ste teda boli spokojný s tou výslednou podobou stratégie, ktorá sa vytvorila?

R: My sme tam mali nejaké pripomienky, už je to dávno, ale už si nepamätám, že aké sme mali pripomienky. Viem, že tam niečo bolo, ale neviem, fakt, nepamätám si. Ale v zásade bolo to OK. Boli pripomienky, ale bolo to OK.

M: Pri tejto stratégii je jasné, že niektorí aktéri, ktorí boli aj na pracovných skupinách sa zapojili aj do MPK a niektorí sa dostali aj do rozporového konania s ministerstvom. Podľa vás čím to môže byť, ako sa to mohlo stať?

R: To sa môže stať veľmi jednoducho a bol to aj náš prípad, že vy máte nejakú členskú základňu. Pracujete na materiály, ktorý dávate tým členom na vyjadrenie počas príprav tej stratégie. Samozrejme firmy, podnikatelia majú iné starosti ako čítať tie materiály a jednoducho počas

tých príprav nevenovali tomu dostatočnú pozornosť. Keď bol hotový materiál, tomu pozornosť venovať začali a dali niekoľko pripomienok, ktoré sme my uplatňovali. Takže takto veľmi jednoducho sa to môže stať.

M: A vo vašom prípade čo konkrétne viedlo tomu, že až v MPK ste uplatnili niektoré pripomienky? Bol uvedený aj váš prípad?

R: Ja mám pocit, že to bol aj náš prípad. Ale to je tým, že jednoducho tí členovia venujú pozornosť niečomu až keď je to hotové a nie počas príprav a následne z toho vzniknú pripomienky.

M: A čo si myslíte, ako by sa tomu dalo predísť? Alebo je to niečo, čo netreba riešiť?

R: Neviem, to je aj nedostatok kapacít v rámci takej organizácie ako sme my. Tak máte veľa limitujúcich faktorov. Navyše podnikateľ sa musí venovať podnikaniu aby mohol zaplatiť mzdy a aby vôbec nejaká biznis našiel, zaplatil dane, aby úradníci mali na výplaty a venovať sa v úvodzovkách 58. stratégii, z čoho aj tak nevie, či niečo bude, tak to je na poslednom mieste. Čiže ten záujem musíte vy budiť a väčšinou nej záujem vy budíte až keď bude nejaký finálny dokument na stole a nie počas príprav. Vravím, to je ťažko, tam je veľa faktorov vstupuje do toho.

M: A viete si predstaviť nejaké riešenie možno aj podpory zo strany štátu podnikateľom, aby sa mohli venovať takým záležitostiam?

R: Určite áno, či už v podobe finančných príspevkov na budovanie kapacít alebo hocijaká iná forma pomoci. Nenapadá ma nič konkrétne, ale možností je viac.

M: Takže by ste to uvítali, keby niečo také existovalo?

R: Áno.

M: Vráťim sa k participácii. Okrem účasti na pracovných skupinách ste sa ešte zapojili do tvorby stratégie nejakým iným spôsobom? Ste spomínali MPK.

R: Nič iné nebolo. Na hospodárskej rade sa o tom hovorilo, ale inak nie.

M: A vnímate niečo konkrétne vy ako chybné rozhodnutie alebo niečo čo by ste robili inak v rámci participácie?

R: Zatiaľ nie.

M: Takže ako sa celkovo naplnili vaše očakávania, ktoré ste mali od pracovnej skupiny?

R: V zásade áno, ale zopakujem to, pre nás je dôležitá implementácia.

M: A ešte čo by ste odporúčali tým iným verejným inštitúciám, ktoré chcú zapájať verejnosť, možno aj širšiu, ako bola táto pracovná skupina? Čo by ste im odporučili?

R: Nech sa zapájajú, určite, ale dôležité je, že radšej nech je menej stratégií a takýchto dokumentov ale nech sú poriadne a nech sa nimi potom štát a tieto inštitúcie ďalej riadia.

M: Chceli by ste ešte niečo k tomu dodať, k participácii?

R: V zásade nie.

M: Tá spolupráca s MH sa ešte nejako pokračuje?

R: My komunikujeme s ministerstvom a teraz neviem, či myslíte v zmysle tejto stratégie alebo všeobecne?

M: Najmä v zmysle stratégie ale aj všeobecne.

R: Komunikujeme s MH, áno.

M: A predpokladám, že aj sledujete ich stránku. Myslíte si, že zverejňujú dostatok materiálov alebo mohli toho dať aj viac na net?

R: Nesledujem stránku MH, také sebabičovanie nerobím.

M: Tak potom ako sa Vy dozvedáte o tom, keď sa niečo chystá?

R: Nás ministerstvo musí povinne osloviť.

M: A v praxi to vyzerá, že vám pošlú e-mail, alebo list, ako?

R: Nie, to je zverejnené, že je MKP nejaké a ešte oni robila tie predbežné pripomienkové konania.

M: Tak aby sme to zosumarizovali, ste spokojný s tým, aké má MH prístup k tým subjektom, ktorých sa tá verejná politika, ktorú robia, týka?

R: Áno, v tomto hospodárstve je jedno z tých lepších ministerstiev v tej komunikácii, takže tu je to menej problémové než je tomu u iných ministerstiev.

M: A čo by ste si ešte uvítali ako nejaké plus? Hovoríte, že je to dosť dobré, ale mohlo by to byť aj lepšie. Kde vidíte priestor na zlepšenie?

R: Možno v zmysle, aby MH malo väčšie slovo v rámci tej vládnej štruktúry. Jednoducho MH môže robiť príjemné stratégie, ale príde iný rezort, ktorý navrhne nejaké sociálne balíčky a viete... môžete robiť množstvo opatrení ak to potom iný rezort zabije niečím.

M: Ďakujem veľmi pekne. Chceli by ste ešte niečo dodať?

R: Nie, a ďakujem aj ja za rozhovor.

Zapísala: Marianna Mrva